

ЧУДОМИР ЕДИН ЖИВОТ

chitanka.info

Мъничкото селце Дунково — хе, високо в Балкана — брои само девет къщи, струпани в дола около Бялата чешма, сякаш слезли да се напият със студена вода и пак да излязат по слънчевите поляни наоколо. Девет къщи и три кошари. Най-крайната къща е Цоньовата. Стар корубест дъб с възправени по стъблото му сечени букачки я пази от студ и пек. Клекнал бай Цоньо, остри вейки за бобището. Отсреща до стълбата Минка изрязва от скъсани дрехи ивици от парцалена черга и често поглежда към по-малкото си братче и сестриче, които са под стълбата и си оспорват една пукната кратуна — едното я дърпа към себе си и другото я дърпа, без да издава звук. В полите на Минка има котенце, черно като арапче, а до него голямо кълбо от парцалени изрезки. Наоколо тишина. Само далече през два дола накъм усойната едни кос свиря, ама дали е кос, или по-големият брат Дунко, който пасе козите и свиря също като кос, не се знае.

Бай Цоньо дялка с теслата и поглежда към Минка. Пак дялка и пак поглежда, после въздъхва дълбоко и подвиква:

— Минке, Минке мари?

— Хоо, какво, тейко?

— Ти знаеш, че наесен ще трябва да тръгнеш на училище?

— Знам, тейко. И аз, и Дешка, и Минко чинин ще ходим. На Минко му ушили торбичка вече.

— Торбичка ще трябва, букварче, тетрадка, моливче... Ами като си нямаме парички, какво ще правим, а?

— Е, ами тогава? — чуди се Минка и слага кълбото на стъпалото. Котето пресяга с крак към него, но тя го перва леко и то пак се свива в полата й.

— Нямаме, тейковото, никак си нямаме парици и ще трябва да идеш в града да си спечелиш, както направи така ти преди години.

Минка нищо не отговаря, оставя котето до кълбото и почва да изтърсва полата си.

— Ако не искаш в града, ще те пратим в онова, голямото село, дето живее леля ти Куна. В Жермен ще те заведе у едни много богати хора да им пазиш детето. Само детенцето, таквоз... друга работа няма да вършиш. Ще постоиш там, дордето почнат да зреят тиквите, и ще си дойдеш тогава за училището. Хората са добри, ще те хранят с хубави гозби, дрешки ще ти дадат и като си дойдеш, ще ти купим и цървулки

да припкаш, да припкаш с тях. Искаш ли да идеш, а? Леля ти всеки ден ще те спохожда и няма да усетиш как ще мине времето.

— Че знам ли, тейко, каквото речеш ти.

Пукнатата кратуна е завладяна от братчето и сестричето му почва да писка.

След няколко дена Минка и тейко ѝ пристигнаха в Жермен.

Господарят на Минка, участъков фелдшер в Жермен, е опериран и лежи в болницата. Жена му ходи веднъж, дважд да го види, а през останалото време по цял ден митка из селото. Наконти се и излезе. Минка е сам-самичка в голямата къща с тесен и крив двор. Мъчи се да храни детето, но то сковало челюсти, не ще да вземе нищо и врещи, врещи. Тя го люлее, то още по врещи. Взема го на ръце, друса го, разхожда се с него из стаите, а то все врещи. Започва да му пее тъжни песни, слушани от майка ѝ, но и това не помага и постепенно песента ѝ избива на плач. Плачат дълго и неудържимо и двете деца. Най-последно малкото, уморено, млъква и заспива. Капнала от умора, заспива, прегърнала люлката му, и Минка.

Слънцето се свлякло зад рида и сякаш там отатък е запалило голямата гора. Камбаната бие за вечерня. Добитъкът се връща от паша и гъст облак прах се носи над селото. Завръща се и господарката и започва да я блъска:

— Тъй ли ти поръчах, а? Затова ли си дошла тук? По цял ден да спиш. Вади ли вода от кладенеца? Поля ли пиперя и цветята? Опра ли на детето пелените? Мързелана! Защо мълчиш?

Минка, сънена, залита и тръгва да вади вода, но господарката пак се развиква:

— Къде тръгна пък боса. Нали ти дадох обувки?

Минка нахлува нейните грамадни и скъсани обувки, но не може да пристъпя с тях, а трябва да ги влачи. И този дълбок и страшен кладенец с грамадна дървена кофа, вързана със синджир. Като я спуска надолу, трябва да държи синджира. А когато трябва да я прихване и изтегли пълна навън, очите ѝ изскачат. С едната ръка държи вретеното, а с другата се мъчи да я притегли, но тя е само на шест и половина години и где сили за такава тежест. Издигнала я до повърхността, на няколко пъти се опитва да я изтегли и като не може, увисва с две ръце на вретеното и се разплаква отново с глас. Дочува я господарката, пристига, изважда кофата и почва да ругае:

— За нищо не те бива. Отгде се допиля такава? Върви при детето, че като те цапна! Донеси голямата тенджерата да я напълним и я сложи на печката! Запали и огъня! Чу ли?

Минка влачи големите скъсани обувки, отива към къщата и тихо проплаква. Малкото, усетило, че майка му я няма, заплаква и то. Минка го люлее и поглежда през прозореца. Какъв грозен двор! И това сухо дърво в дъното колко е страшно вечерно време. С тия два клона, сякаш две ръце опънати да драцят с нокти небето. И този страшен кладенец... Минка се сеца за тенджерата, грабва я и хуква пак навън. Връща се, запалва огъня. Вечер до късно мие паници, изтрива почернели тенджери и тигани...

Един ден пристигна и господарят. Сух, приведен, намусен и той все мърмори, все нищо не харесва. И все се карат двамата. Викат, крякат в тяхната стая, па току изтрополи стол, чиния се счупи, тя почва да пици, а той бух, бух с юмруци.

„Ще избягам, мисли си Минка, да зная пътя, още утре ще избягам. И тази леля Куна поне веднъж не дойде да ме види, поне веднъж да се отбие. И татко, и той уж щеше да мине.“

След малко влиза господарят, заканва се с пръст и дума:

— Ти чу ли нещо? Ако си чула и видяла, да мълчиш и не казваш никому, че ще те хвърля във Влайкиния кладенец — в оня запустелия, дето е до блатото край село. Тъй да знаеш! Ще те хвърля и никой няма да знае къде си.

Минка трепери, та цяла се друса. Какъв страшен, зеления сал кладенец и колко е дълбок... Тя ще си мълчи, няма, няма да каже никому. До есента. Дорде узреят тиквите...

На следното лято, след много молби и сълзи, Минка пак е слугинче, но сега в други дом, в града, и пак се грижи за малко дете. То обаче е кротичко и не реве тъй, но пък е голямо и много тежко, та кога го носи, ръцете ѝ се откъсват. Тежко е и дебело, защото постоянно го тъпчат с храна. На нея също ѝ се яде мляко със захар или от оная кошница, дето тъй сладко мирише, но никога не ѝ дават да кусне от тях. На котката дават, а на нея не. Само когато я пратят в зимника да вземе сирене, си отхапва малко, но трябва бързо да се дъвче и погълне, за да не разберат. Господарите тук не я мъчат и не я плашат, но я държат все недояла и гладна. Защо не ѝ сипят поне веднъж една паничка, а я карат остатъците от техните чинии да обира. И винаги

недоспала, капнала за сън. Вечер, когато те хъркат, тя мие, чисти, разплита, разпаря — все нещо измислят. Сутрин ще почисти и лъсне печката, ще запали огън, ще сложи вода да се топли, ще мете кухнята, из двора, ще полива, дърва ще пренася.

Веднъж я накараха да заколи пиле, а тя от страх цяла трепери, но няма как — заповедта трябва да се изпълни. Сложи пилето на дръвника, взе малката брадвичка, притвори очи и замахна, но му срязва само човката и то хукна из двора, а тя с брадвата в ръка гледа го и плаче с глас.

— Улови го пак, улови го! — крещи през прозореца господарят. Минка обаче стои на едно място и я страх да приближи кървавото пиле. А господарят мърмори: — Едно пиле не можеш да заколиш, за какво си ми тогава? Бягай тогава да туриш да се топли вода на печката.

Минка хуква, за да не гледа как повторно ще колят пилето. Печката е загаснала. Ах, тази голяма печка, дето се пали посред лято. Съседите си готвят на котлон с въглища, а те все на печката, и то със сурови дърва. Ръцете на Минка са съвсем замърсени и напукани от сажди и от лъскане, косата ѝ — отдавна невчесана и неумита. Че кой ще ѝ помогне да се умие и нагласи плитките. Да ѝ дадат поне каква да е кърпа за главата, а то станала рошава и мръсна като циганче, но нищо — лятото преваля, ще си отиде на село и сестра ѝ ще я изкъпе, ще ѝ уплете плитки и ще им върже по едно червено конче и всичко ще се забрави.

Преди да изтече срокът за слугуване, детето се разболя, занесоха го в болницата и там умря. Минка си взе бохчата и един пазарен ден си отиде първом в селото при леля си Куна и оттам съселяни я заведоха у дома.

За трето отделение Минка не можа да постъпи, понеже годината беше сушава, останаха без храна и трябваше трите, по-големичките, деца да се пръснат по печалба. Тя постъпи вече като редовна слугиня в града, в семейството на богат търговец с голяма двуетажна къща. Господарите бяха само двама, но теглото — същото. По цял ден мие и бърше прозорци, а те големи, високи и не може да достигне навред с ръка. И колко е страшно, като погледне отгоре към улицата. Мете, мие и бърше стълбите. Кога няма какво да прави, стълбите ще я пратят да чисти уж богати хора, пък свидливи — даже сапун не купуват, а перат с пепел. Ръцете ѝ са на рани от пепелта. Особено от чаршафите, тия

големи и дебели чаршафи, които, за да ги извие и изстиска, чак до гърдите се измокря. Легло няма и си постила върху сандък, но той е къс и все със свити крака спи. Господарите спят горе, а тя долу в кухнята. Точно над главата ѝ има звънец и мине се не мине — зъррр... зър... Тича Минка по стълбите нагоре, влиза в стаята и пита:

— Какво обичате, госпожа?

А тя, надянала големите очила, пули се и дума:

— Че помня ли? Виках те за нещо, ама докато дойдеш, аз забравих. Какво правиш долу?

— Чистя перушина.

— А, чисти, чисти и напълни кошницата, па тогава си легни, а сутринта чуеш ли звънца, запали веднага огъня и сложи кафеничето на печката, та дорде сляза, да е готово.

Господарката много обичаше Минка да ѝ мие краката с топла вода, а господарят редовно я караше да го чеше по гърба. Ех, че страшен гръб, цял обрасъл с редки косми като старото им куче.

Винаги, когато господарите ѝ се хранят, тя стои права и чака заповеди. Как бавно ядат тия стари хора и колко много ядат! И все като другите — каквото остане в чиниите им, съберат го и го дават на нея. През пости пък я карат да не яде блажно седмица и повече. Тъй правили уж децата, за да ги обича господ. А тях, значи, няма да ги обича. Нека не ги обича и Минка не ги обича тия граждани, дето тъй я мъчат, да не може ни да си дояде, ни да си доспи. Ще избяга тя и ще отиде в село пак у фелдшеро̀ви. Детето им вече е поотраснало, а те да се бият, да се карат, какво ѝ влиза в работа. Там поне минават хора от тяхното село, а тук никой. Ще им помага и на градината. Вече може и да копае, и да пере, и голямата кофа ще може да вади от кладенеца. Градината им е голяма. Там сеят фасул, цвекло, картофи, лук — кой ще им го копае? Мързеланата ли, дето по цял ден митка по гости из селото, или той, дето е все болен и кекав?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.